

BARTHA GUSZTÁV

TRAUMA

XI.

Még csak ős van.

Na persze, mindenki azt mond manapság, amit akar, vagyis amit az érdeke diktál, mondaná Gizi néni, zárójel bezárva.

Jujuj, hol van még a tavasz!

Mi történt? Honnan jön ez... ez a nyüzszítés, vagy micsoda?! Az utca üres, a plafon a helyén. Ő ne, a szürkezakós elől menekül, az asztal fémlába rozsdacsíkot húz a szürke járólapra. A tulaj nem néz oda. Modellt ül az elmúláshoz, vagy... Jusson már eszembe! Ja. Tíz hrivnyából nyolc visszajár. Nekem is pénz. Albi váltig állítja, hogy a pénzbehajtók volt belügyesek. Nem ír róluk az újság. Értelmező szótáram szerint, a pénzéért megvédenek önmaguk ellen címszavak nélkül is.

Jobb hallgatni.

Tovább hallgatni.

Tavasza halasztani a tulaj igazát.

Egy kis igazság ide, aprócska igazság oda, ugyan, anyu, de ha azt állítod, ha te mondd, tényleg mibe se kerül. Az Iroda állami tulajdon. Őszintén, héttől négyig hányszor vagy igazságszerető? Az tény és való, hogy naponta kétszer-háromszor igazat adok neked, Eszternek többször, a nászasszonyoknak meg, huhu... Csak azért sem! Felcsapok fülesbagolynek, minthogy rábólintsak a vádaskodására. Túl sok sokkban lenne. Miért, miért... A lánygyerek az apjához vonzódik, a menyecske a férjéhez, az anya a fiához, Gizi néni szerint a nőknél ez ösztönös dolog, egyfajta biztonságra törekvés. Igaza van? Anyu, kérdeztelek! Nem muszáj válaszolnod. Jó érzés látni, tudni, hogy mennyire, de mennyire szeretitek egymást az anyósommal, meg hogy Etelka mamánknak is bibije a hiúság. Szóval, hogy miattam Eszter elárulta, vagyis nem őt ajnározza. Ej, Gizi néni, Gizi néni:

„Adj hozzá egy evőkanányi akarnokságot, pár dekányi faragatlanságot, és kész a hárpia”.

És még csak ős van.

Gázzámla, villanyszámla, vízdíj...

Bassza meg!

A perceken lesiklik a székről az asztal alá, a szürkezakó szára a csempét éri.
Hátrahanyatlott fej, kitátott száj, meg-megránduló vállak.

Az álom se nem édes, se nem savanyú, anyu szerint keserű.

Anyunak igen, mert bagózik.

Eszter éjszakánként felhúzott lábát átkarolva ül az ágyon.

Szólok hozzá. Nem tudok aludni, mondja.

Kérdezem. Nem tudok aludni, válaszolja.

Nem tud aludni – árulkodik a csönd.

Amióta hazakerült... hogy magyarázzam... Hiányoznak az álmai, na.

A mosolya, a durcássága, a szomorúsága...

A gesztusai, melyekkel a levegőbe kottázza a lélekhullámozást, miközben az álmát meséli az ágyban, még hanyatt fekvé, frissiben.

Hiányoznak a megálmodott álmok.

Nincs mibe kapaszkodnom, Eszter.

Huh...

– A perceken levágódik a székről, nem kellene felébreszteni?

A tulaj felrezzen, keze a tálcán lévő üres tányérok közt matat. Nem a kérdésre várt. Megértem. Amit holnapután se fogok, hogy miért nem szolt a szerencsétlen unokaöccsének a terápiáról. Az igazságérzetem nem állami tulajdon. Phh! Ha hitelben iszogatnék... Vagy mondjam azt, hogy nyolcvanvalahányban óvodába jártam, és legfeljebb azon vakaróztam, hogy hogyan jussak fel a csúszda tetejére? Merészség kellett hozzá, tudd, meg az, hogy Irmuska is lássa. Igaz, akkor se lódítanék, ha a hivatásomra hivatkozom, hogy a fizetésemért mennyit, de mennyit kell bólogatnom a feleltetések alatt. Igen, helyes, úgy van: a Kelet-európai-síkság ősi szláv föld. Ja, hogy a Krisztus utáni évszázadokban lovaikon holmi gótok, hunok és kazárok nyargalásztak rajta? Persze, hogy a szlávok jó szívének köszönhetik, mintahogyan mi, magyarok is, hogy cirka háromszáz évig legeltettük a végeláthatatlan pusztákon bivalyainkat, juhainkat, kecskéinket.

Csehszlovák történelemírás.

Szovjet történelemírás.

Ukrán történelemírás.

Ugyan már!

„Trianon óta a történelemtanárok dolga voltaképpen a magyarázkodás.

– Gizi néninek igaza van. – Nemcsak a kollektív emlékezet okán. A tanuló fele-fele részt kíváncsiság és kétkedés, és manapság az Interneten bármikor, bárminek utána nézhet.”

A tulaj nemigen olvas, hacsak nem a kuncaft gondolataiban. Persze hogy amiatt ilyen... olyan tiszte-tosza. Felállni készül, és a helyén marad, markolássza tovább a tálca szélét. Se előre, se hátra, így jár, aki nem olvas. Meg egyáltalán, mi ez itt: büfé, kocsma, csehó, hm, Ádi? Tiszta nyolcvanas évek, egyedül a kirakatüveg karcmentes. Hihetetlen, kétméternyre az úttesttől... Rendben, legyen két és félre, pár centi híján, s túl van tárgyvalva.

– Hadd aludjon.

– Tessék! Aha...

Nem siette el a választ. De a szalonnája hamisítatlanul finom, és... és a kovászos uborkája, meg az ecetes tormája élvezhetővé varázsolja az ízetlen darálmányt.

Negyed órája a kaput rugdostam, ember, és a perceken döbbsentem rá, hogy a történelmünket mások írják, idestova száz éve.

Phh, felőlem alhat, ha belekékül, azt sem bánom. Fogom magam, itt se vagyok, phh, nem az én gondom. Miért lenne?

Ajaj, hol van még a tavasz!

– Haragszik, ha felébresztem. Elmond mindennek, káromkodik, azt üvöltözi torkaszakadtából, hogy az árokszélen hagytam. Hát meg aztán, legyengíti az ideg, nekem kell áttámogatni a kórházba, föl a negyedikre. Rákososztály a negyediken... Kiírhatnak a folyosóra, hogy aki ugrani akar, hadd ugorjon.

– Nem fog. Az unokaöccse nem ugrik ki az kórházablakon.

– Azért erre...

– Apu három hónapig feküdt az osztályon.

Szépeket álmodott.

Az életről álmodott.

Anyuról és rólam álmodott.

– Élni akart, és... és az ágyszomszédjai is élni akartak, foggal-körömmel ragaszkodtak az élethez.

Most meg miért pattant fel a helyéről? Pálinkásüveg, két kispohár... Reszket a keze, mitől? Semmi olyat nem mondtam... Ja, kifejezi a sajnálkozását, és így adja tudtomra.

Nem ihatsz, Ádi, nem ihatsz, Ádi...

Autogéntréning.

Agykontroll.

Rézkarkötő és franckarika.

– Még dolgom van...

– Saját párlat, a cefréje nem látott se cukrot, se élesztőt. Nem kívántatja a következő felest.

– Kiírta az orvosnő, haza kell kísérnem a feleségemet.

– Az más. Na, isten-isten... Hú-ú!

Mitől lettem hirtelenjében más, hmm?

– Hú, vannak vasárnapok, mikor nem győzők eleget hallgatni. A belső hangnak csöndre van szüksége, áhítatra, nem a minden lében kanál Gizire. Erre mondták a régi öregek: sokáig kell élned, érned, mint a jó bornak, hogy ne vágj a halálhoz savanyú képet. Nem muszáj meghallanod, csak úgy eszembe jutott. Hol tartottunk?

Gizi néni a díványát édes páromnak becézi. Ha ráun és elálmosodik, nota bene, pokolba kívánja az egészszet, márpedig ilyen rendezvények sűrven előfordulnak a városban, ahol kimondva vagy kimondatlanul kötelező a tanári kar kollektív jelenléte, szóval, miközben eloldalaz, lelép vagy kihátrál a soros eseményről, olyan szívbemarkolóan tud szabadkozni, hogy mennyire, de mennyire várja őt az édes párja, hogy a beavatatlanok egész meghatódnak.

– Vár az édes párom, magamra untam. Kész a káosz a kobakban Ádám, a sárga szín rendesen bekavart. Millió egy dolgot jelenthet. Jókai esetében a Sárga rózsát, az indiaiaknál a csakrát, a lelket szimbolizálja, a kínaiaknál a birodalmukat, Eszternél pediglen... Az asszonykádnak a bugyija tényleg sárga? Rászunyálok néhány szusszanásnyit.

Gizi néninél ez sem egy az egyben működik, hogy fogom magam és lefekszem, nem, az édes páromnak elvárásai vannak. Ha nem igazítja-simogatja meg háromszor a párnácskát, aztán a plédecskét, végül a piros kockás takarócskát, nem lesz kóser a dolog, Gizi mehet a konyhába óberfrancozni.

– A keresztény kultúrkörben, nézzük csak – kezdte magyarázni Gizi néni felriadva a szunyiból –, sárga mén, csontváz, apokalipszis, stim; plusz irigység, egoizmus, arany; egyenlő védtelenség, kivetettség, embertelenség, szorozva döghalállal, ómagyarul csomával, éhínséggel, tűztengerrel, a zsidóknál holokausztal, az annyi, mint... Na mennyi? Mellékes. Summa summarum, a sárga mifelénk a pusztulást jelképezi, ez a halálba vivő út figyelmeztető tábláinak alapszíne. Hát, rád nézve, Ádám... Eszter más lett, jó lenne tudni, hogy miről álmodik.

– Nem tud aludni.

– Attól még álmodhat. Nem a kisujjamból szopom, gyakorló éberálmodó vagyok. Régente nem csodálkoztak rajta, barátocskám, bizony, bizony. Érdeklődő kisleányzó voltam, emlékszem, sűrven odakeveredtem délutánonként az utcai lócára, a portákról kitipegő öregasszonyok mellé. Az itt fáj, ott hasogat, emitt sajog: panaszkodás vezette fel a szószaporításukat, hogy

szemernyit, mákszemnyit, sóhajtásnyit sem tudtak aludni végette. Aztán, más élményük nem lévén, gondolom én, az álmukat kezdték elmesélni, hogy kik várják odaát, melyik kedves halottuk jött el értük az éjszaka.

Gizi néni szeme allergiás a porra, könnyre fakasztja.

– Néha nem ártana leporolni a könyveket, nincs, aki csinálja – a lócára kiülő öregasszonyokhoz képest egy tohonya, ostoba picca vagyok! Szókin-csem nulla. De azt sejtem, és talán még meg tudom fogalmazni magyarul, hogy az anyókáknak, ha el-elméláztak, mért volt derús a tekintetük. Remélem, az elmondottak után te is.

A kurva életbe, a tulaj néha igazán megemberelhetné magát, letörölgethetné a port a birodalmában!

(Folytatjuk)

